

OCENE IN POROČILA – REVIEWS AND REPORTS

**OBRT NA PTUJSKEM: ZBORNIK
OB 40-LETNICI OOOZ PTUJ,
urednica: Barbara Štumberger,
Ptuj, OOOZ 2013**

Redko se zgodi, da se avtorji tako zelo držijo zastavljene osrednje teme, kot v tem primeru, ko je prikazana zgodovina obrti od rimskih časov do sodobnosti na Ptuju. Prispevki so v večinomah izhajali iz arhivskih virov, prav to pa daje zborniku dodatno težo. Bralec dobi natančen uvid v razvoj obrti in proizvodnjo obrtnih izdelkov v različnih časovnih obdobjih nastajanja novih obrti ter ugašanja starih, v razvoj različnih materialov in potreb ter preobrazbo oz. civilizacijski napredek. Še več, natančno branje nam odstira medsebojna razmerja in odnose znotraj posameznih obrtnih povezav, po drugi strani pa sledimo politiki mesta oz. dežele, ki se je na potrebe le-teh tudi odzivala z organsko rastjo ali recesijo, kot danes opisujemo gospodarsko kataklizmo. Beseda urednice Barbare Štumberger nam predstavi osnovno idejo zbornika – povezovanje humanizma, ki z raziskovalnim delom in poglobljenim raziskovanjem virov odstira obrtniško dejavnost v preteklosti, obenem pa nakazuje tudi tisto, česar sicer ne zapišemo neposredno: možnosti razvoja v prihodnjih desetletjih, ki jih obrtniki lahko črpajo tudi iz poznavanja preteklosti.

Marjana Tomanič Jevremov nas v prispevku *Obrti rimske Petovione* popelje v gospodarsko uspešnejše obdobje ptujske zgodovine, ko so se v vseh štirih mestnih četrtih Ptuja razvijale lončarske, opekarske, steklarske, klesarske, kovinarske in kovaške delavnice. Trgovina je potekala po starodavni jantarjevi poti, tako po kopnem kot po Dravi. Petovionsko keramiko pa lahko najdemo na severu v Flavii Solvi, v Carnuntumu, na JV v Mursi, Singidunumu, v Apulii v Daciji (danes Romunija).

V članku *Obrti na Ptujskem v času srednjega veka* se Marija Hernja Masten osredinja na nastanek cehovskih družb v obdobju med 13. in 16. stoletjem, ko so na Ptuj prihajali tudi razni pomočniki iz nemških dežel, s Kranjske in iz Hrvaške, ki so v mesto prinesli kulturno raznolikost. Nekateri so v mestu ostali, spet drugi so, kot je to za potujoči srednji vek v navadi, odrinili v druga mesta, znanje iz Ptuja pa poneli s seboj.

Dejan Zadravec v prispevku *Cehovska znamenja* predstavi simboliko in cehovska pravila. Kot osrednje simbole izpostavi bandero, cehovsko skrinjo, cehovski pečat, pa tudi mrtvaški prt, cehovski vrč, izvesek (tj. znak) na pročeljih hiš, ki jih je še moč najti na posameznih hišah. V prispevku *Ptujska obrt v zgodnjem novem veku* isti avtor obravnava razvoj obrti v 16. in 17. stoletju, ko je Ptuj štel približno 1500

prebivalcev z močnimi trgovskimi povezavami na relaciji vzhod–zahod, kjer so v glavnem tvorili govedo. Kriza je mesto prizadele predvsem z vse večjo turško nevarnostjo, ko si je trgovina poiskala druge poti. K temu je treba dodati še razhajanje kuge med letoma 1641–1646. Sredi 17. stoletja je v mestu živelo zgolj 31 meščanov, ki so plačevali mestu davščine.

Nina Groznik se v članku *Ptujska obrt v obdobju od druge polovice 18. stoletja do konca 19. stoletja* osredinja na čas Marije Terezije in Jožefa II., ko so cehovska pravila postopoma razpadala. Ko je Ptuj zaobšla tudi trasa Južne železnice, je mesto še bolj zaostalo za bližnjima Mariborom in Celjem.

Renata Čeh v članku *Obrt na Ptujskem v obdobju od 1889 do 1918* ugotavlja, da je upadanje obrti, ki se je proti koncu 19. stoletja samo še stopnjevalo, zaustavljeno, mesto se prilagodi novih proizvodnim panogam in potrebam okolice. V mestu se v Zvezo obrtniških združenj povežejo mesarska dejavnost, gradbeništvo, mlinarji, peki, čevljarji, trgovci, čevljarji in gostilničarji. V mestu pa najdemo še peke, usnarje, urarje, sodarje, krošnarje, tiskarja.

Katja Zupanič v prispevku *Obrt na Ptujskem v obdobju od 1919 do 1941* opisuje posamezne obrti oziroma združenja v obdobju med obema vojnama. Zasledimo združenje čevljarske stroke, kovinarjev in kolarjev, krojačev, šivilj in modistk, mizarjev, strugarjev, mlinarjev in žagarjev, pekov in drugih.

Irena Mavrič Žižek v članku *Obrtna dejavnost na Ptuju med okupacijo* opisuje ukrepe okupatorja, ki so se dotikali predvsem slovenskega pre-

moženja, bank, organiazacij, društev, trgovskih in industrijskih obratov.

Nataša Majerič Kekec se v prispevku *Obrt na Ptuju v obdobju od 1945 do 1960* dotika pospešene povojne obnove, industrializacije in elektrifikacije mesta ter vzpostavljanje obrtnih združenj in zbornice, družbenih struktur, ki v mestu živijo še danes.

Branko Oblak v članku *Obrt na Ptujskem v obdobju od 1960 do 1971* popisuje obrt, kot se je razvijala v desetih letih, dotakne se razvoja gradbene dejavnosti, kovinske in elektrotehnične obrti.

Sklepni prispevek Borisa Repiča *Ptujska obrt v obdobju od 1971 do 2012* podrobno obravnava število obrtnikov po posameznih občinah do današnjih dni.

Oskar Habjanič

SLOVENSKI JUDJE IN HOLOKAVST: ZGODOVINA IN POSLEDICE.

Zbornik referatov in prispevkov z znanstvenih srečanj Šoa – Spominjajmo se 2012/2013; Center judovske kulturne dediščine Sinagoga Maribor, Maribor 2013, 176 str.

Organizirano raziskovanje in preučevanje preteklosti Judov na območju zdajšnje Slovenije je bilo še pred nedavnim dokaj pomanjkljivo in necelovito. Medtem ko je za starejše obdobje zgodovinopisno prisotnost Judov v slovenskih deželah v glavnem obdelana in predstavljena, tega ne bi mogli reči za novodobni čas. Vse premalo